

Реферат на тему: "Життя і творчість Валер'яна Підмогильного"

Валер'ян Підмогильний

Реферат з української літератури

Життя і творчість Валер'яна Підмогильного

В особі Валер'яна Підмогильного наша література могла б мати письменника врівні з Мопассаном чи Франсом, Бальзаком чи Меріме, проте кривава рука більшовицького тоталітаризму обірвала життя талановитого прозаїка на початку сходження до вершин світового мистецтва. Про це свідчать ті твори, які полишив нам В. Підмогильний, написані протягом неповних сімнадцяти літ: "Твори" (1920), "Остап Шаптала" (1922), "Син" (1923), "Військовий літун" (1924), "Третя революція" (1926), "Проблема хліба" (1927). Це збірки оповідань і повістей. Крім того ми маємо і два романи світового рівня — "Місто" (1928) та "Невеличка драма" (1929). За цей час устиг зробити молодий письменник і великий масив блискучих перекладів творів Вольтера, Дідро, Мопассана, Франса, Меріме, Гюго та ін.

Народився Валер'ян Петрович Підмогильний 2 лютого 1901 року в селі Чаплі на Катеринославщині в селянській родині. Після церковно-приходської школи закінчив реальне училище, учився в Катеринославському університеті на математичному і юридичному факультетах. Через нестатки змушений був залишити навчання. Учителював, працював у видавництвах Києва, відвідував лекції в Київському університеті.

Великий вплив на формування світогляду відіграли батьки, особливо мама, яка була від природи інтелігентна, знала багато пісень, легенд. Від неї — велика синівська любов до рідної землі, до поетичних глибокомудрих звичаїв, до краси і витонченості української мови. Посилив це патріотичне починання і знаменитий історик українського козацтва Дмитро Яворницький.

В. Підмогильний рано досконало опанував французьку мову, захопився французькою літературою, читає твори в оригіналі і починає перекладати на українську мову.

Вихований не лише на вітчизняній літературі, творах Нечуя, Мирного, Стефаника, Коцюбинського, Винниченка, а й на світовій класиці, В. Підмогильний відразу привернув увагу читачів і критики, опублікувавши збірку оповідань з незвичною назвою для початківця: "Твори. Том 1" (1920). З того часу друкує оповідання і повісті, в яких розкрився блискучий талант оригінального, неповторного письменника. В його творах на першому місці стояли не події, а людина, внутрішній стан її душі, психологія сприйняття дійсності, філософське осмислення тих подій, в які потрапила людина в епоху революційних бур перших років революції та громадянської війни.

Неоднозначно сприйняла критика твори В. Підмогильного, тим більше, що тут не

було описів тріумфальних перемог будівництва омріяного щасливого майбуття. Тут була правда життя, через яку часто розбивалися людські мрії і надії, породжували скепсис, розчарування, викликали сумнів, а то й несприйняття тих більшовицьких гасел і агітаційних закликів, які розходилися з дійсністю, викликаючи супротив у молодих душах, критицизм і невдоволення. Людина і революція, людина і обставини. Герой болісно шукає себе, він не хоче бути сліпим виконавцем чужих ідей, чужих намірів. Герой хоче себе бачити і відчувати особистістю серед того загалу. Тому на першому місці в творі стоїть морально-естетична проблема, той філософський аспект, який розходився з офіційною ідеологічною доктриною — твір має бути насамперед ілюстрацією до економічних програм, і тому все настирливіше критики розглядають твори В. Підмогильного як прояв буржуазного відходу від завдань пролетарського мистецтва.

Герої оповідань і повістей В. Підмогильного — живі люди, заглиблені в життя, мислячі, в постійних пошуках відповідей на злободенні питання життя — чи це скалічений робітник ("Старець"), чи це гімназисти ("Гайдамаки"), чи студенти ("На селі"), підлітки ("Важке питання", "Добрий Бог"). Коли вони стикаються з дійсністю, а їхніх душах виникає сум'яття, поряд з впевненістю — розчарування в тих ідеалах, які так гучно проголошувалися творцями нового суспільного ладу.

Підмогильний один із перших підняв і проблему голоду, показав причини цієї трагедії ("Проблема хліба", "Собака", "Син"), всебічно розкрив тяжкі роки боротьби українського народу з найрізноманітнішими ворогами (власними і зайдами) за свою незалежність, державність ("Остап Шаптала", "Третя революція" тощо).

Справедливо писав ще в 50-х роках Г. Костюк у діаспорі: "Підмогильний був яскравою творчою індивідуальністю, цілковито український талант, що надзвичайні події і явища після 1917 року умів спостерігати і оцінювати тверезо, всебічно і практично. Але що головне, так це те, що за багатством подій свого часу він не загубив людини. Він бачив її, розумів і творив її образ в усій суспільній, психологічній складності. Він не любив людини-янгола, бо знав, що людина є водночас і тварина. Він знав людську силу, велич її розуму, її здібності, але також усвідомлював усі її слабості. В цьому — європеїзм Підмогильного".

І цей європеїзм особливо яскраво виражений в його романі "Місто". Проблема міста і села не нова в мистецтві світовому і, зокрема, з українській літературі. По-різному вона розроблялася нашими класиками в XIX ст. Вона гостро постала перед суспільством і на початку XX ст., особливо в післяреволюційний період. Це насамперед проблема нових кадрів, які могли б змінити лице зрусіфікованого міста. До міста потягнулася молодь, аби посісти там власне місце: одні мріяли заглибитися в науку, досягнути її, набути певного фаху, набратися розуму, щоб повернутися на село і будувати нове життя, інші просто мріяли "вийти в люди", зайняти престижне місце, бути на щабель вище простого "селяка". Степан Радченко, головний персонаж роману "Місто", виїжджає з села з єдиною метою — здобути новий фах і повернутися до рідного села з новими знаннями. Настроєний трохи скептично, а то й вороже проти

міста, проти тих "безглузких крамарів учителів, безжурних з дуроців ляльок у пишних уборах". Згодом він змінює свою думку: "Не ненавидіти треба місто, а здобути". Степан розуміє, що сільська молодь може влити в місто свіжу кров, яка "змінить його вигляд і істоту, і він один із цієї зміни, що їй від долі призначено перемогти".

Потрапивши в нове середовище, Степан Радченко поступово втягується в нього, стає виразником і захисником того, проти чого ще так недавно виступав. Згодом Радченко навчається в технічному вузі, захоплюється літературним життям, стає відомим письменником, входить в коло критиків. Підмогильний подає життя багатьох прошарків киян, в тому числі і літературні угруповання, зокрема через образ критика Світозара та поета Вигорського.

Поступово помічаємо, як змінюється і душа Степана. Неоднозначне виступає він у романі. В його душі постійно борються Добро і Зло. І в дечому він вагається, але все частіше може переступити через власне сумління, моральні принципи заради поставленої мети. Може, навіть принести в жертву людину і від цього не буде страждати. Отже, це неординарна особистість, не позбавлена волі, розуму. Дивиться на світ і на людські стосунки тверезо, часом виражає своє ставлення до всього скептично, з легкою іронією, з розумінням доквілля: "чарівного, привабливого і огидного, бруталного", здерсва і гниле, моральне й аморальне в житті нашої славної, тоді ще "позаштатної" столиці" (Костюк).

Пройшовши через усі зваби і брудні кола міста, Степан Радченко, селянський хлопець, переміг, підкорив його. Він мав і силу волі, і твердий характер, тепер він відчуває, що перед ним, хоч і на якусь мить, можливо лише в уяві, лежить, колись йому вороже, а тепер покірне місто, "позначене вогняними крапками, і простягало з півми горбів гострі кам'яні пальці. Він завмер від славного споглядання цієї величі нової стихії..."

Героеві Підмогильного вірилося, що а місто вливається нова сила, яка здатна оновити не лише його, місто, а й усе життя молодій українській держави. На оптимістичній ноті завершує свій роман В. Підмогильний.

Проте сам письменник бачив, відчував і знав, що все скінчиться досить трагічно не лише для таких, як Степан Радченко, а для всіх, хто тверезо дивиться на життя, хто міг спостерігати, співставляти, мислити.